

KLIMAATPROBLEEM: BELANGRIJK(STE) VRAAGSTUK 21STE EEUW

JAN DE SMEDT (REDACTIELID)

De grote Klimaatconferentie (COP 6) die in november in Den Haag plaats had, liep uit op een mislukking. De pers behandelde dit nieuws als alle andere en ging over tot de orde van de dag. Enkele dagen later lasen we in het editoriaal van *De Standaard*: “Als er één debat is dat in het parlement zijn beslag moet krijgen, dan wel het Zilverdebat. Daar moet worden uitgemaakt of het klopt dat de regerende generatie van veertigers bezig is haar eigen problemen op te lossen, ten koste van de volgende.” (4.12.00). De kwestie van de vergrijzing en de explosie van de pensioenkosten is ontegensprekelijk belangrijk. De arbeidersbeweging besteedt er terecht veel aandacht aan. Maar dit probleem is niet te vergelijken met de gevolgen van het broeikaseffect. Hier is de inzet niet alleen de volgende generatie, maar ook de huidige. En een parlementair debat zal niet volstaan. Ook een breed maatschappelijk debat is hoognodig. Wellicht zal dit nog even op zich laten wachten. Want te veel politici en maatschappelijke organisaties zijn (nog) te weinig geïnteresseerd in het klimaatprobleem. Nochtans zal de oplossing in de 21ste eeuw evenveel, zonet méér, energie, inzet en creativiteit vragen als het arbeidersvraagstuk in de 20ste eeuw.

Het *Intergovernmental Panel on Climate Change*, een groep gerenommeerde klimaatsdeskundigen, pleitte er reeds in 1990 voor om de CO₂-uitstoot met 60% te verminderen. In 1992 werd in Rio een klimaatverdrag gesloten. In Kyoto werd een vermindering van 5% broeikasgassen tegen 2010 ten opzichte van 1990 afgesproken. Binnen de EU verbond ons land zich tot 7,5%. De discussie in Den Haag ging over de instrumenten om de doelstellingen te bereiken. Maar beslissingen bleven uit. Onze uitstooten liggen vandaag intussen 16% hoger dan in 1990. Met twaalf ton per Belg per jaar staan we op de zevende plaats in de wereld. Hoe langer beslissingen uitblijven, hoe hoger de prijs die zal betaald worden inzake gezondheid en mensenlevens. De toenemende onweers, stortregens en overstromingen zullen het hardst de landen van het Zuiden treffen. Tientallen miljoenen mensen in lager gelegen gebieden dreigen te verdrinken. Maar ook Europa zal de dans niet ontspringen. In Groot-Brittannië kregen we al een voor-smaakje. Waarom komen we niet echt in actie?

De Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO) werd opgericht om de federale overheid o.m. inzake klimaatbeleid te adviseren. Hij groepeerde alle belangrijke maatschappelijke groepen, industrie en wetenschappers. De raad bepleitte in verschillende adviezen een ommezwaai van het beleid. Hij vroeg de regering ondermeer om bij voorrang werk te maken van vermindering van het energieverbruik bij de industrie, het vervoer, de burgers en de overheid zelf. Tot nu toe wordt de winst van een efficiënter energiegebruik geneutraliseerd door méér verbruik. Als signaal aan de groot- en kleinverbruikers stelde de FRDO daarom een belastingverhoging voor op energie. Hij koppelde dit aan economische, ecologische en sociale voorwaarden, zoals een beter openbaar vervoer en een vermindering van de belasting op arbeid. De energieprijzen is

intussen verhoogd, maar om andere redenen. De KWB-voorzitter had de moed onlangs in *Raak* (editoriaal 15.11.00) te verdedigen dat nieuwe energieheffingen nodig zijn, gekoppeld aan sociale voorwaarden. Het ACW werkte al sociaal verantwoorde voorstellen uit. De milieubewegingen luiden al langer de alarmklok. De regering belooft nu tegen midden 2001 een nationaal klimaatplan goed te keuren. Er gebeurt dus wel wat. Maar veel te weinig en te laat. Een effectief klimaatbeleid vergt een trendbreuk, een ingrijpende wijziging van onze productie- en consumptiegewoonten. Die blijft uit.

We lijken geconfronteerd te worden met een “verantwoordelijkheidsval”. Politici treden niet krachtdadig op omdat de industrie dreigt naar elders te verhuizen, wat de kiezers niet zouden op prijs stellen. Deze laatsten van hun kant realiseren zich onvoldoende het belang van de problematiek omdat politici er geen prioriteit van maken. De industrie verwacht dan weer dat de consument zijn gewoonten verandert en naar duurzame producten vraagt. Terwijl de verbruiker op zijn beurt moeilijk producten kan kopen die nog niet in de winkelrekken liggen.

Niet voor niets werd op de Rio-conferentie (1992), waar het Klimaatverdrag ondertekend werd, beklemtoond dat duurzame ontwikkeling een gedeelde verantwoordelijkheid is. In de Rio-akkoorden wordt gepleit voor een betrokkenheid van alle belanghebbenden, ook wel *stakeholders* genoemd. Op de kerving van de 20ste naar de 21ste eeuw groeit het inzicht dat niet één of twee, maar alle *stakeholders* moeten bijdragen tot een duurzaam klimaatbeleid.

Enkele suggesties. De regering zou de Kyoto-norm tot de grote doelstelling van haar beleid kunnen maken, zoals dat vorig decennium met de Maastrichtnorm het geval was. De bedrijven, die in het kader van de liberalisering een veel grotere maatschappelijke verantwoordelijkheid dragen, kunnen duurzaam ondernemen niet alleen in hun missie opnemen, maar ook in hun economische, sociale en ecologische activiteiten. De vakbonden zouden veel sterker een vergroening van de fiscaliteit kunnen bepleiten en hun leden sterker sensibiliseren voor de uitdagingen en kansen van het efficiënter gebruik van grondstoffen en energie bij de productie van goederen en diensten. De mutualiteiten zouden hun leden meer kunnen bewustmaken voor gezondheidsproblemen, zoals ademhalingsziekten, die samenhangen met de groeiende CO₂-uitstoot. De derdewereldbeweging zou veel meer belangstelling kunnen tonen voor de dramatische gevolgen van de opwarming van de aarde in het Zuiden en voor het gevaar dat de investeringen van hun partners met één overstroming weggevaagd worden en dat er een massale stroom van milieuvluchtelingen op gang komt. De media zouden meer kunnen berichten over de klimaatproblematiek en de band met de dagelijkse productie- en consumptiegewoonten van bedrijven en mensen. Sommige deskundigen van het KMI zouden hun vele kijkers en luisteraars kunnen vertellen dat, ook al twijfelen zij zelf eraan dat de aarde opwarmt door menselijke activiteiten, toch voorzichtigheid geboden is omwille van het voorzorgsprincipe.

Laten we hopen dat een voluntaristisch beleid een trendbreuk kan bewerkstelligen en dat ons land geen grote overstromingen nodig heeft om politici en publieke opinie te overtuigen van het belang van een krachtig klimaatbeleid. Als er één debat is dat in het parlement zijn beslag moet krijgen, dan wel het Klimaatdebat. Daar dient uitgemaakt of het klopt dat de regerende generatie van veertigers bezig is haar eigen problemen op te lossen ten koste van de volgende.